

Pardubický kraj přišel nespravedlivým rozdělením daní až o 15 miliard korun

4.7.2023 - Martin Netolický | Krajský úřad Pardubického kraje

Některé kraje, včetně toho Pardubického, dlouhodobě upozorňují na nespravedlivé rozdělení, které je limituje v investiční činnosti do silnic II. a III. tříd či do oblasti zdravotnictví. O tom, jak by se mělo přerozdělení pro kraje změnit hovořil hejtman Pardubického kraje a předseda Komise Rady Asociace krajů ČR pro veřejnou správu a legislativu Martin Netolický.

Pane hejtmane, kraje intenzivně jednají s vládou o změně rozpočtového určení daní. Proč jste nyní v těchto jednáních tak aktivní?

Situace je poměrně komplikovaná, protože schválený konsolidační balíček a vývoj ekonomiky v letošním roce vstupují do vyjednávání a jsem zvědavý, zda vláda naplní své programové prohlášení, protože přislíbila, že v průběhu volebního období přistoupí ke změnám v přepočtu rozpočtového určení daní tak, aby bylo spravedlivější. Zafixování z roku 2004 s účinností od roku 2005 v některých krajích způsobuje poměrně nelehkou situaci po finanční stránce a i přes poměrně restriktivní rozpočtovou politiku musí tyto kraje využívat úvěrů bank, aby vůbec byly schopné investovat do větších rozvojových projektů. Naopak kraje, které měly štěstí, hospodaří s poměrně velkými přebytky, peníze jim zůstávají na účtech a jsou schopné dokonce investovat i do cenných papírů nebo různých termínovaných vkladů, což osobně nepovažuji za normální. Není to dáno hospodařením, ale stávajícím nastavením systému rozpočtového určení daní. Současná Asociace krajů ČR je z hlediska příprav novely zdaleka nejdále, protože v předchozích volebních obdobích vždy docházelo pouze k debatám, ale tentokrát jsme opravdu velmi daleko i díky tomu, že tato změna je i v programovém prohlášení vlády.

Co je hlavním bodem návrhů, které vládě předkládáte?

Usilujeme o to, aby se částka odpovídající šesti miliardám korun, které pravidelně kraje získávají ze Státního fondu dopravní infrastruktury na rekonstrukce silnic II. a III. tříd, dostala právě do rozpočtového určení daní, což by znamenalo, že se celkový objem peněz v rozpočtovém určení daní zvýší. Výhoda takového nastavení je především v tom, že částka, která v tuto chvíli odpovídá šesti miliardám, by se pravidelně s rozvojem hospodářství postupně navyšovala, což by znamenalo více prostředků do krajských silnic.

Souhlasí s tímto principem všechny kraje?

K tomu, aby byl návrh akceptovatelný pro všechny kraje, je samozřejmě nezbytné, aby při novém přepočtu nedošlo k tomu, že některé kraje budou na novém přerozdělení trátit. Proto je nutné vložit do tohoto systému přibližně čtyři miliardy korun, což by zajistilo, že žádný kraj nebude na změně systému přerozdělení trátit. Důležité je, že jsme se dohodli na kritériích, podle kterých má být celková částka pro kraje přerozdělena, protože doposud to bylo zafixováno v příloze zákona a s procenty pro jednotlivé kraje se nijak nehýbalo, i když docházelo k objektivním změnám například v rámci změny počtu obyvatel. Například situace ve Středočeském kraji je zcela rozdílná, než byla v době, kdy se nastavovalo rozpočtové určení daní před 19 lety. Nyní jsme se shodli na kritériích jako je počet obyvatel, délka silniční sítě, existence urgentního příjmu prvního stupně, počet výjezdových základů zdravotnické záchranné služby, počet žáků ve školách, ale je tam také například rozloha a vyrovnávací koeficient, který znamená, že vnímáme rozdílnost jednotlivých krajů a chceme tímto

vyrovnávacím koeficientem tyto rozdíly do jisté míry narovnat.

V jakém stavu je nyní jednání s vládou?

Podle posledních informací je pan ministr financí Stanjura ochoten zahrnout do rozpočtového určení daní prostředky dříve určené krajům přes Státní fond dopravní infrastruktury, což je dohoda i s ministrem dopravy Martinem Kupkou. Ještě předtím, než tato shoda vznikla, vláda avizovala, že v rámci konsolidačního balíčku dojde ke snížení částky pro kraje ze šesti na čtyři miliardy korun. My trváme na šesti miliardách, protože vláda všude říká, že se změny v dotacích nebudou nikterak týkat infrastrukturních záležitostí. Silnice II. a III. třídy však infrastrukturou jsou, takže předpokládám, že vláda nechce svými opatřeními zastavit například opravy a rekonstrukce silnic a investice veřejného sektoru, které se na tvorbě celostátního HDP podílí asi 40 procenty. Předpokládám tedy, že vláda nechce svým konsolidačním balíčkem způsobit pokles HDP a hospodářského cyklu, protože to by rozhodně nebylo dobré. Velký problém bude pravděpodobně i s dalšími prostředky na dorovnání rozdílů mezi kraji. Nicméně rozpočtové určení daní bude otevřeno za všech okolností, avšak máme obavy, že pokud se s vládou nedohodneme, tak po finální podobě konsolidačního balíčku bychom mohli tratit, což je pro nás všechny nepřijatelné. Věřím však, že budeme úspěšní, protože pokud se stávající příležitost propásne, tak se může situace zakonzervovat na další desítky let. Příští rok jsou krajské volby a v roce 2025 parlamentní volby a nevím, jestli příští vláda bude ochotná se touto záležitostí zabývat. Z mého pohledu je to nyní historický okamžik a byl bych velmi rád, aby vláda vnímala, že by i přes obtížnou situaci ve veřejných financích mělo dojít k narovnání toho, co je opravdu historický problém.

Jak dopadá stávající nastavení RUD na Pardubický kraj? O kolik kraj přichází?

Dlouhodobě upozorňuji na to, že jsme neustále konfrontováni s tím, že máme například v některých částech kraje horší silnice než kraje sousední. Bohužel máme tu smůlu, že sousedíme s kraji, které mají nastavení rozpočtového určení daní výrazně lepší, tudíž mají opraveny i ty poslední silnice III. tříd a my jsme rádi, že s využitím evropských fondů a úvěru od Evropské investiční banky zvládáme rekonstruovat alespoň hlavní silniční síť, což jsou pro nás silnice II. tříd. Dále se jedná o zdravotnictví, protože to jsme dostali od státu hluboce podinvestované a snažíme se do něj opět v rámci našich možností investovat. V současné době stavíme největší stavbu ve zdravotnictví, kterou je urgentní příjem v Pardubické nemocnici, dokončili jsme obdobnou stavbu v Ústí nad Orlicí nebo jsme dobudovali moderní nemocnici následné péče v Moravské Třebové. Toto vše musíme z něčeho platit a nejde vše řešit úvěrem.

Podle našich propočtů jsme za 20 let stávajícího nastavení rozpočtového určení daní kumulovaně přišli jako Pardubický kraj o částku mezi deseti až patnácti miliardami korun. Pokud jsme v loňském roce, kdy byla inflace a zvyšovaly se daňové příjmy, měli rozpočet 5,2 miliardy, tak jsme přišli de facto o tři roční krajské rozpočty, pokud to srovnáme s obdobnými kraji. A to rozhodně není málo.

Na jak dlouho by z pohledu krajů mohlo být nastavení RUD vyřešeno?

Předpokládám, že bychom toto nastavení měli vyřešené na desítky let dopředu. Zatímco u obcí je změna rozpočtového určení daní poměrně častá, což je dáno mimo jiné tím, že v Parlamentu je velmi mnoho bývalých komunálních politiků, takže tlak z jejich strany na změny rozpočtového určení daní pro obce je vždy výrazně úspěšnější. Kraje mají z tohoto pohledu výrazně menší politickou sílu. Předpokládám tedy, že pokud stávající návrh bude akceptován, tak se bude jednat o spravedlivé nastavení, které bude fungovat další desítky let.

Od kdy by podle vás měla novela ideálně platit?

Jednoznačně by to mělo být k 1. lednu. Pokud se nepletu, tak konsolidační balíček a hlavní daňové změny mají být provedeny právě k tomuto datu. Ostatně je zásada, byť je poslední dobou poměrně často v poslední době porušována, že jakékoliv změny v daňovém systému mají nastávat i z hlediska přehlednosti, předvídatelnosti a také dostatečné takzvané legisvakance, tedy jakéhosi ohlášení dopředu, vždy k 1. lednu, protože nastává nový rozpočtový rok. Mnohem lépe se plánuje, všechno je lépe předvídatelné jak pro státní rozpočet, tak rozpočty územních samosprávných celků. V posledních letech se tak neděje, vstupuje se do daňového systému poměrně často i v průběhu roku, na druhé straně se většinou jedná o daně spotřební. Pokud bychom tedy předpokládali, že konsolidační balíček je na roky 2024, 2025, tak by toto mělo být součástí konsolidačního balíčku, a tudíž s účinností od 1. ledna 2024.

<https://www.pardubickykraj.cz/aktuality/121385/hejtman-netolicky-pardubicky-kraj-prisel-nespravedlivym-rozdelenim-dani-az-o-15-miliard-korun>